

11. *Гісцова Л. З.* Київський центральний архів давніх актів (1917–1941) / Л. З. Гісцова // *Архіви України.* – 2002. – № 4/6. – С. 5–45.
12. *Особові архівні фонди інституту рукопису : путівник.* – Київ, 2002. – 766 с.
13. *Путівник по фондах відділу рукописів Інституту літератури НАН України.* – Київ, 1999. – 864 с.
14. *Лист-відповідь Чернігівського літературно-меморіального музею-заповідника М. М. Коцюбинського від 13.06.2013 р.*
15. *Российский государственный архив литературы и искусства : путеводитель.* Вып. 8. – М., 2004.
16. *Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України : путівник.* Вип. 1. – Київ, 2003. – 554 с.

Глона Таміліна

**НЕВІДОМИЙ ФІЛІМОНОВ
(РЕКОНСТРУКЦІЯ ПОРТРЕТА УКРАЇНСЬКОГО МИТЦЯ
ЗА АРХІВНИМИ ДОКУМЕНТАМИ)**

Філімонов Микола Миколайович – український оперний та камерний співак, композитор та педагог, ім'я якого сьогодні майже забуде. Збереглися лише фрагментарні відомості про нього. Мета доповіді – представити максимально повний портрет Миколи Філімонова, спираючись на факти знайдених архівних документів.

Народився Микола Філімонов у Житомирі в 1884 р., був позашлюбним сином інтендантського чиновника Миколи Васильовича Філімонова та Ганни Михайлівни Козубської. До 1890 р. жив у Луцьку.

Від 1890 р., після смерті батьків, Микола Філімонов виховувався під опікою сестер батька – Варвари Василівни Березовської та Катерини Василівни Опацької, які мешкали в Києві.

У 1902 р. Філімонов закінчив гімназію та вступив до Університету Св. Володимира на фізико-математичний факультет, але від 1904 р. до 1909 р. навчався на юридичному факультеті, оскільки багато часу віддавав заняттям зі співу.

Документи особового фонду ЦДАМЛМ України дозволяють відтворити творчу діяльність Миколи Філімонова.

У 1907–1927 рр. співак був солістом оперних театрів у Ризі, Харкові, Катеринославі (нині – Дніпропетровськ), Іркутську (1909/1910) та Києві (сезони – 1907–1909; 1913/14, 1916–1922, 1925–1927, 1941/1942). Серед виконаних ним оперних партій – Євгеній Онєгін та Мазепа (в однойменних операх П. І. Чайковського), Григорій Грязной («Царева наречена» М. А. Римського-Корсакова), Ігор («Князь Ігор» О. П. Бородіна), Демон («Демон» А. Г. Рубінштейна), Валентин («Фауст» Ш. Гуно), Жермон

(«Травіата» Дж. Верді), Граф ді Луна («Трубадур» Дж. Верді), Ріголетто («Ріголетто» Дж. Верді), Вольфрам («Тангейзер» Р. Вагнер).

Різноманітним був і концертний репертуар Філімонова-співака – українські, білоруські, чеські та інші народні пісні, твори зарубіжних та українських композиторів (Л. ван Бетховена, Г. Вольфа, Ф. Ліста, Ю. С. Мейтуса, П. І. Чайковського, А. Шенберга та ін.). Документи свідчать про виступи Філімонова у концертах-лекціях в Жмеринському будинку культури Червоної Армії (сезон 1933/1934), тематичних концертах різних навчальних закладів столиці України (сезон 1934/1935), Київській державній філармонії (сезон 1938/39) та записи на фірмі «Грамофон» [4].

Філімонов-композитор писав виключно камерно-вокальні твори, багато з яких залишилися незавершеними. Серед них: сцени з двох опер «Прекрасная гречанка и отвергнутый Филимон» (речитатив и Largo, opera-comique), «Серенада Яши из неначатой оперы «Рая» («слова не Пушкина, музыка не Чайковского, а Н. Филимонова»), романси на слова В. М. Інбер, П.-Ж. Беранже, Г. Гейне, В. Моголь, О. С. Пушкіна, О. М. Толстого, а також обробки українських, єврейських, російських, грузинської та ін. народних пісень для голосу та фортепіано. Обробка української народної пісні «Закувала зозуля» навіть готувалася до друку від 31 січня 1938 р. [3].

У довідкових джерелах зазначено, що Микола Філімонов у 1933–1937 роках був репресований, перебував на засланні [1]. Ці дати не відповідають дійсності.

Саме завдяки знайденим документам у фонді Галузевого державного архіву СБУ виявляється, що Філімонова заарештовували двічі і у 1930 р. Перший арешт, ніби через непорозуміння, відбувся 15 жовтня 1930 р., Філімонова відпустили. Ордер на обшук та другий арешт було видано 7 грудня 1930 р., а 8 грудня 1930 р. без доказів вини Філімонова арештовано за звинуваченням у членстві нелегальної військово-офіцерської бойової контрреволюційної організації, що ставила за мету повалення Радянської влади в Україні. Від 4 лютого 1931 р. Філімонова засуджено до десяти років позбавлення волі у виправно-трудовах таборах у м. Марпинськ (Західний Сибір). У справі збереглися показання доносів на Філімонова, анкети та протоколи допитів співака, який винним себе не визнавав. 4 січня 1934 р. Філімонова достроково звільнили, а 19 лютого 1934 р. він вибув до Києва [2].

На момент арешту Микола Миколайович був викладачем у Київському музично-драматичному інституті ім. М. В. Лисенка, де він працював від 1927 р., а у 1938–1941 рр. – у Київському театральному інституті; у 1934–1935 та 1941–1942 рр. – у Київській консерваторії. Співак мав відданих учнів та вдячних чисельних шанувальників.

Микола Філімонов помер 13 січня 1943 р., у 1989 р. – реабілітований.

Список використаних джерел та літератури

1. Енциклопедія українознавства / [гол. ред. В. Кубійович]. – Львів, 2000. – Т. 9. – Ст. 3508.
2. Галузевий державний архів СБУ, ф. 6, спр. № 67093-фп, т. 444.
3. ЦДАМЛМ України, ф. 347, оп. 1, од. зб. 15–26.
4. ЦДАМЛМ України, ф. 347, оп. 1, од. зб. 36.

Олексій Тімров, Ірина Надточій

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО МІКРОФІЛЬМУВАННЯ КОЛЬОРОВОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ НА ЧОРНО-БІЛІЙ ФОТОПЛІВЦІ

На цей час у Державній системі страхового фонду документації використовується відомий спосіб мікрофільмування кольорової документації за допомогою фотофільтрів, що робить процес мікрофільмування досить трудомістким. Для пошуку шляхів прискорення процесу мікрофільмування кольорової документації на чорно-білу фотоплівку було проведено дослідження щодо мікрофільмування кольорових зображень за допомогою розкладання їх на кольорові шари за допомогою спеціалізованого ПЗ [1, 2]. Зображення для мікрофільмування були сформовані відповідно до кольорового простору RGB, тобто з розділенням на канали синього, зеленого та червоного кольору за допомогою спеціалізованого ПЗ для оброблення зображень. Для того, щоб запобігти викривленню яскравості, до зображення було включено спеціальні тест-об'єкти. Тест-об'єкти включали в себе три області кольорів (червоний, зелений та синій) з максимальним значенням насиченості за кольоровою шкалою та чорну область, фон зображення був білий. Це дозволило вносити корективи до електронних зображень після сканування.

Зйомка зображення проводилася з проекційного монітора КОМ-системи «SMA-51», який для відображення інформації використовує RGB кольорову модель [3]. Фотоплівка пройшла повну стадію хіміко-фотографічного оброблення.

У результаті проведеної роботи встановлено, що відтворені кольорові зображення не співпали з оригіналами за основними та допоміжними кольорами, тому мікрофільмування кольорових документів та їх зворотне відтворення із використанням схеми кольороподілення RGB або інших схем кольороподілення (Lab, NCS, CMYK та ін.) є неможливим. Це пов'язано з:

- нерівномірністю освітлення проекційного монітору КОМ-системи;
- способом представлення зображень на екрані проекційного монітору КОМ-системи;
- звуженням динамічного діапазону передавання градацій сірого кольору фотоплівкою;